

Drótos László – Somogyi Tamás

Adattármustra. Közös katalógusok

A sorozat egyes számaiban független szakértők értékelik a magyar internet könyvtári szempontból fontos tartalomszolgáltatásait megadott szempontok szerint; ez alkalommal a közös katalógusok témájában. A bírálatok a használók számára fontos keresőfelülettel, keresőrendszerrel, tartalommal és metaadatokkal foglalkoznak. Az észrevételek egyrészt segítséget nyújtanak a rendszerek minél jobb és eredményesebb használatához, másrészt felhívják a fejlesztők és karbantartók figyelmét a szolgáltatás hiányosságaira a jövőbeli minőségi javítások érdekében.

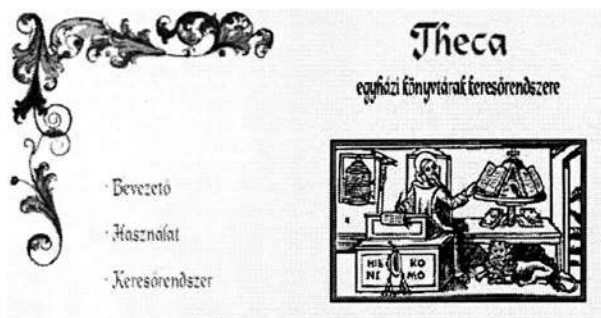
Theca

Honlap: <http://biblio.osb.hu>
E-mail: theca@osb.hu
Fenntartó: Pannonhalmi Főapátság (?)
Értékelés dátuma: 2007. március 10.
Értékelő: Somogyi Tamás

Általános értékelés

A Theca az Orbis adatbázis-kezelő programmal feldolgozott katolikus egyházi könyvtárak gyűjteményének közös keresőrendszere. Bár a <http://biblio.osb.hu> oldalon ez nem olvasható, a keresőt valószínűleg a Pannonhalmi Főapátság üzemelteti és tartja karban.

A főoldal tagozódása rendkívül egyszerű, három menüpontból áll: pár soros bevezető, súgó a használathoz, és a keresőfelület érhető el a nyitólapról (1. ábra).

1. ábra A Theca főoldala

A bevezető hihetetlenül gyér, alig tartalmaz információkat a látogatóknak. Nem, vagy csak alig derül ki például a szolgáltatás üzemeltetője, az

elérhető gyűjtemények köre. Nem ismerhető meg a gyarapodás folyamata, üteme, vagy a Theca működése legalább alapszinten. A kereső használatát segítő súgóoldal példák nélkül is érthető, bár a „reguláris kifejezések” magyarázata túlságosan tömör, nem szakmabeliek számára nehezen érthető, főleg példák hiányában (és talán felesleges is). A „Keresőrendszer” menüpont alatt fellelhető keresőfelület egyszerű. Kereshetünk szerző, cím, közreműködő, kiadó, ISBN, a megjelenés éve és tárgyszó alapján. Ezenkívül kiválaszthatunk egy könyvtárat is, amelynek gyűjteményére kíváncsiak vagyunk.

Általánosságban elmondható, hogy az elérhető értékes és egyedi tartalmak ellenére a <http://biblio.osb.hu> rendkívül szegényes, már-már egy régóta elhagyott honlap benyomását kelti. Kísérletet sem tesz arra, hogy kihasználja azt az előnyét, hogy itt kapcsolódnak össze a katolikus egyházi könyvtárak adatbázisai. Nem látható a honlapon semmi, ami vonzóvá tenné a látogatóknak a keresőt és a gyűjteményeket. Igényes, érdekes, sokoldalú tartalommal, és a jelenlegi keresőrendszer fejlesztésével vissza lehetne ide csábítani a látogatókat a jövőben is.

A kereső fejlesztését már évekkel ezelőtt célul tűzték ki. A TMT-ben 2001-ben jelent meg a Thecát bemutató cikk „Az Orbis adatbázis webre vitele” címen. Felidézve a 48. évfolyam 11. számát, és megnézve a keresőt most, azt tapasztaljuk, hogy az évekkel ezelőtt megfogalmazott célokat nem sikerült maradéktalanul megvalósítani:

„Számos probléma vár még megoldásra, amelyen folyamatosan dolgozunk. Ezek közül a legfontosabbak:

- a teljes találati halmaz több lépésben való megjeleníthetősége,
- a lekérdezésekben a kis- és nagybetűk közti különbségtétel megszüntetése,
- az ékezetes betűk kezelésének javítása,
- a programok teljesítmény szempontjából történő optimalizálása,
- használat során felmerülő egyéb igények beépítése a programokba,
- folyamatos hibajavítás.”

A Theca felvállalhatná a jelenlegi alapokra építve, hogy az egyházi gyűjtemények iránt érdeklődőknek az elsődleges keresési, találkozási helyévé alakuljon, illetve minél több felhasználó figyelmét felhívja sajátos tartalmára. A Theca ezenkívül az egyházi könyvtárak és kiadók egyik megjelenési felülete is lehetne, amelyek nem csak a hazai közönséget tudnák itt elérni, mivel jelenleg is kereshetők benne idegen nyelvű tartalmak.

Érdemes és szükséges lenne együttműködni más keresőszolgáltatásokkal, illetve még több egyházi könyvtárral és kiadóval, így segíteni az egyházi tartalmak szélesebb körű hozzáférését.

Részletes értékelés

Felület, használhatóság, segítség

- A <http://biblio.osb.hu> felülete szinte egyáltalán nem tájékoztat az elérhető gyűjtemények köréről, a kereshető rekordszámról, vagy a partnerkönyvtárakról.
- Nem tudunk meg semmit a keresőrendszeréről, a gyarapodás folyamatáról, vagy az Orbis adatbázis-kezelőről.
- Bár a tartalmak többnyelvűek, a felület valamiért csak magyar nyelven érhető el. Sajnos nem csak nyelvi akadályokat fedezhetünk fel: vakok és gyengén látók számára is használhatatlan a Theca, még a betűméret sem változtatható meg.
- A Theca egyáltalán nem vonzó.

Kereső funkciók, találatok

- A keresőnek csak egyetlen felülete van, összetettebb keresés nem végezhető (2. ábra). Ez leginkább akkor szembetűnő, amikor konkrét gyűjteményekben kívánunk keresni. Vagy az összes, vagy csak az egyik gyűjtemény választható ki egy legördülő listából. (Ez a lista az egyetlen, ahonnan megtudható, hogy milyen gyűjtemények érhetőek el a Thecában.)
- A találati lista hosszát a felhasználó határozhatja meg; 1 és 99 közötti szám állítható be (3. ábra).

A sűgó szerint: „erre azért van szükség, mert elképzelhető olyan keresőkérdés, amely több száz vagy több ezer találatot is eredményezhet, és az eredménylista megjelenítése nagyon hosszú időt vehet igénybe”. Ezért alkalmazzák máshol a találati lista tördelését és a lapozási lehetőséget. A Theca ehelyett mindig a találati lista hosszának megfelelő mennyiségű találatot ad. A találati lista nem lapozható, azaz maximum 99 tétel olvasható.

Theca

Keresési feltételek

Szerző:

Cím:

Személyek:

Kiadó:

Könyvtár:

ISBN:

Megjelenés éve: vagy -

Tárgyszó:

Találatok maximum száma: 10 (1-99)

Bármilyen észrevétele van, kérjük írjon a rendszer [kezelőjének](#).

2. ábra A kereső űrlap

Theca

Megjelenés feltételei

41060 találatból 10: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

1. találat

Cím: Zene der Fregatte Navara, um die Erde 1857-1859. 1-3

Kötétyajlás: 1-3. kötet

Szerző: Müllersdorf, B.

Megjelenés helye: Wien

Kiadó: Hofdruckerei

Megjelenési év: 1861

Torjedelem: 3 Szt

Méret: 25

Tárgyszó: Utazás

Könyvtár: Főzskollegyhián Könyvtár, Kálcska, kálcska.kalcska@szemmel.hu

Raktári jelzet: B 4424/1-3

Vissza a lap tetejére

2. találat

Cím: A heraldika kézikönyve

Szerző: Bárczay Oszkár

3. ábra A találati lista eleje

- A könyvtárak tételei a találati listában könyvtárak szerinti rögzített sorrendben jelennek meg. Ha az első könyvtárban a találati lista hosszánál több tételt kapunk, akkor a többi könyvtár tételei nem jelennek meg.
- Pozitívum lenne, hogy ha a találati listában szerepelne a könyvtár elérhetősége, vagy akár egy, a tételre mutató URL.

EKKA

Honlap: <http://www.konyvtar.ro>

E-mail: –

Fenntartó: Progress Alapítvány

Értékelés dátuma: 2007. március 12.

Értékelő: Somogyi Tamás

Általános értékelés

Az *Erdélyi Közös Katalógus (EKKA)* az erdélyi könyvtárak közös keresőfelülete, kapcsolódási pontja, amelynek létrehozásában nagy segítséget nyújtott a *Magyar Országos Közös Katalógus (MOKKA)*, az *Országos Széchényi Könyvtár*, a *Magyar Elektronikus Könyvtár* és az *E-corvina Kft.* Az összefogásnak köszönhetően az erdélyi magyar könyvtárak katalógusa kereshető a MOKKA-ban, és egy másik fejlesztésnek köszönhetően a *Nemzeti Digitális Adattár (NDA)* keresőjében is.

Az EKKA-ban elérhető digitális gyűjtemény folyamatosan gyarapszik a partnerkönyvtárak digitalizálási munkájának következtében. Az EKKA-t a következő erdélyi könyvtárak és gyűjtemények alkotják:

- BBTE Római Katolikus Teológia Kar Könyvtára;
- Entz Géza Művelődéstörténeti Alapítvány Könyvtára;
- Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület Szabédi Emlékház, Hagyatéki könyv- és levéltár;
- Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság Könyvtára;
- Erdélyi Múzeum-Egyesület Jordáky-ház;
- Erdélyi Múzeum-Egyesület Lőrinczi-ház Történelmi kutató központ;
- Erdélyi Múzeum-Egyesület Moll-ház;
- Erdélyi Múzeum-Egyesület Rhédey ház – Információs és Dokumentációs Központ;
- Gál Kelemen Oktatási Központ Könyvtára;
- Heltai Gáspár Könyvtári Alapítvány Könyvtára;
- Jakabffy Elemér Alapítvány – Kortörténeti Gyűjtemény;
- Romániai Magyar Közgazdász Társaság Könyvtára;
- Bolyai Társaság Könyvtára;
- Kriza János Néprajzi Társaság Könyvtára;
- Max Weber Szakkollégium, a Láthatatlan Kollégium és a Rodosz társadalomtudományi könyvtára.

Az EKKA nyitólapja szerint „az EKKA csatlakozni fog a Román Közös Könyvtárkatalógusba”, így „könyvtáraink elérik mind a román, mind a magyar

bibliográfiai adatokat”. Erről azonban már nem tudhatunk meg bővebbet, ahogy egyéb információt sem olvashatunk az oldalon a gyarapodásról, a digitalizálási munkákról, vagy az EKKA további céljairól.

A <http://www.konyvtar.ro> oldal „Újdonságok” és „Ajánlatok” menüpontjára kattintva pedig csak egy-egy üres lap jelenik meg.

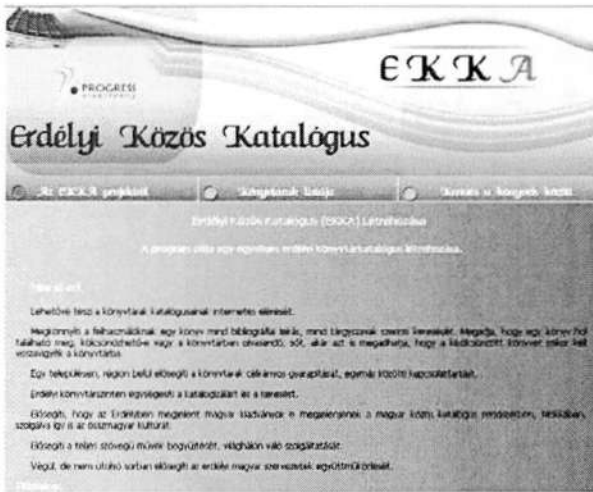
Az EKKA oldalán nem fedezhető fel olyan tartalom, amit a látogató elvárhatna az anyaországi és az erdélyi magyar könyvtárak közös kapcsolódási pontján. Nincs információ, ajánló, újdonság, ami választ adna akár a könyvtárszakma, akár a lelkes olvasóközönség, vagy esetleg a sajtó érdeklődésére. Az EKKA keresője ugyan több szolgáltatást is nyújt, de ezekről semmilyen tájékoztatás nem olvasható.

A jelenlegi kapcsolatokat kihasználva és bővítve, érdekes tartalmakat feltöltve, és újabb szolgáltatásokat bevezetve a <http://www.konyvtar.ro> valóban az erdélyi és az anyaországi magyar, illetve a román könyvtárak közösségi felülete lehet. Olyan hely, ahová a szakma képviselői és az olvasóközönség is szívesen és gyakran tér vissza. A könyvtáraknak például megjelenési felület, szolgáltatásuk egyik helyszíne lehet vonzó, a szakmabelieknek és az egyetemistáknak a tapasztalatok cseréjének és az újdonságok megismerésének a lehetősége. Az olvasóközönségnek pedig a lehető legtöbb szolgáltatást kell nyújtani, igazodva a modern digitális világ lehetőségeihez és igényeihez. Természetesen mindezt esztétikailag igényes környezetben.

Részletes értékelés

Felület, használhatóság, segítség

- A <http://www.konyvtar.ro> oldalon kevés információ található az EKKA-ról, a partnerkönyvtárak gyűjteményeiről, a digitalizálási munkákról. A honlap szegényesnek tűnik, amit csak erősít a két teljesen üres lapot felhozó „Újdonságok” és „Ajánlatok” menüpont (4. ábra).
- Nincs tájékoztató a keresőről, sem sugó a kereső használatához.
- Aki szeretné felvenni a kapcsolatot az EKKA-val, az a „webmester” címén kívül nem talál más elérhetőséget.
- Az oldal csak magyarul érhető el, a kevéske szöveg még románra sincs lefordítva. A vakoknak és gyengén látóknak nincs akadálymentes honlap, és nincs mód a betűméret növelésére sem.

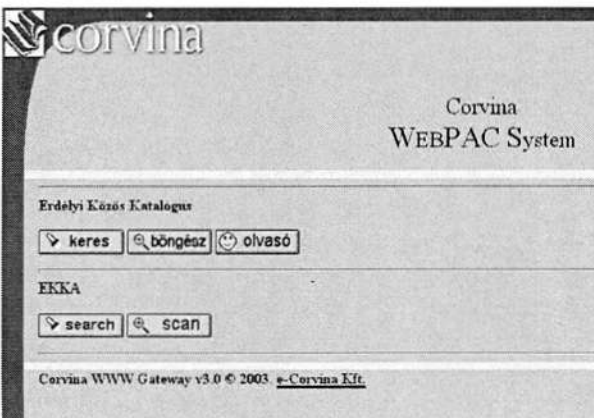

4. ábra Az EKKK kezdőlapja

- A nyitólapon olvasható a jövőre vonatkozó cél (csatlakozás a *Román Közös Könyvtárkatalógushoz*), de ennek megvalósulásáról már nincs információ, mint ahogy arról sem, hogy erről mikor írtak.
- A „Könyvtárak listája” menüpont alatt olvasható a projektben együttműködő könyvtárak neve és elérhetősége; egyéb adatokat (pl. a rekordszámot) nem közölnek, így az sem derül ki, hogy melyek között is keresgélhetünk.

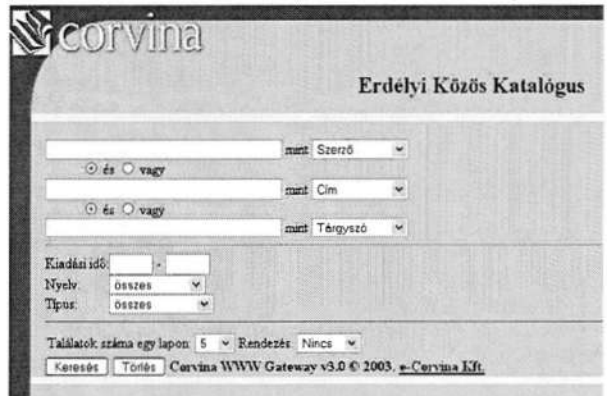
Kereső funkciók, találatok

- Az EKKK keresőfelületének nyitólapja (<http://ekka.progress.ro>) szegényes felület, mindössze öt gombbal (5. ábra). Ezek próbálgatása után (súgó nincs) kiderül, hogy négy gomb angol és magyar nyelvű kereső- és böngészőfelületeket kínál, az ötödik, „olvasó” feliratú gomb mögötti oldal elérésére a látogatóknak nincs engedélyük.

5. ábra A kereső- és böngészőgombok

- A keresés angol és magyar nyelvű felületén egyaránt három mező található a kereső-kifejezéseknek, amelyek kapcsolatát (és/vagy) mi adhatjuk meg (6. ábra). Itt szerző, cím, tárgy-szó, ISBN, ISSN, ETO, lelőhely, vonalkód, raktári szám és kiadó mezőkben lehet keresni. Ezenkívül kiadási időszak, nyelv és típus alapján pontosítható a keresés. Ez utóbbi három az előbbi kereső-kifejezésekkel ÉS kapcsolatban van, mint az a próbálgatások során kiderült. *Dallos Sándor* műveit böngészve például látható, hogy az 1940-es évekből valók. Második keresésnek *Dallos Sándort* és az 1950 évet megadva már nem kapok találatot.

6. ábra A kereső űrlap

- A kereső érzékeny az ékezetes szavakra, azaz *Dallos Sandor* keresőkifejezésre már nincs találat, ami egy határokon átvelő szolgáltatásnál óriási hiányosság!
- A találati lista méretét a felhasználó állíthatja be, de 20-nál nagyobb szám nem adható meg. A találatok egyesével kijelölhetők, de csak az egy oldalon lévő jelölés érvényes, azaz a találati listában lapozás után a kijelölés érvénytelenné válik. A kijelölés után a „hosszú” vagy a „státusz” feliratú gombra kattinthatunk. A státusz gombra kattintva információt kapunk a könyv kölcsönözhetőségéről. (Lelelőhelyként nem mindig egy könyvtár neve olvasható, és értelmezhetetlen rövidítés is előfordul. *Dallos Sándor: Élet az ecetfák alatt* c. műve pl. a „RO-KV15:9” lelőhelytől kölcsönözhető.) A „hosszú” gombra kattintva a kijelölt rekord minden adatát olvashatjuk (7. ábra).
- A találati listához még két lehetőség kapcsolódik. Bejelentkezés után elindítható egy könyvtárközi kölcsönzési folyamat, illetve le is tölthetünk egy *mrc* típusú fájlt, amelyről egyáltalán nincs információ. Ezért aki nem ismeri fel a MARC kódolási fájlokat, illetve nincsen ezeket olvasó programja, ennek láttán könnyen megrémülhet.

Találatok száma: 1999

A kérdés: find type C

Megjelenítés: 1 - 5

<< keres hosszú státusz >>

Szerző: Kurtág György
Cím: Bornemissza Péter mondásai [Kotta]

Cím: Regi zene [Kotta]

Szerző: Somlai László
Cím: Tizennyolc Bartók Tanulmány [Kotta]

Szerző: Molnár Antal
Cím: Gyakorlati zeneesztétika [Kotta]

Szerző: Kodály Zoltán
Cím: Kállai kettős [Kotta]

<< keres hosszú státusz >>

Corvina WWW Gateway v3.0 © 2003. e-Corvina Kft.

7. ábra Egy találati lista képe

- A „böngésző” (angol változatában „scan”) felületen csak egyetlen keresőmező áll rendelkezésre a szerző, cím vagy tárgyszó mezőkben való böngészésre. Itt tényleg böngészésről és nem keresésről van szó. *Dallos Sándorra* böngészve ugyanis nemcsak *Dallos Sándor*a böngészve jelenik meg, hanem több szerző, akinek nevében a „Dal...” vagy „Dál...” karaktersor szerepel.
- „Térkép” típust is kiválaszthatunk a keresőben, bár egyetlen térkép típusú találatot sem kapni.

Tartalom, minőség

- Az EKKA több erdélyi könyvtár közös keresője, azonban a könyvtárak listáján kívül az elérhető gyűjtemények tartalmáról, gyarapodásukról, a frissítések gyakoriságáról, illetve a rekordok számáról nem tájékoztatják a felhasználót. Az sem derül ki, hogy mikor frissítették a nyitóoldalon lévő információkat.
- Bár a keresőben a keresési feltételeknél több nyelv közül választhatunk, az oldalak csak magyar nyelvűek, kivéve az angol keresőfelületet.
- Nincsenek olyan tartalmak, amelyek felkelthetnék akár a könyvtári szakma képviselőinek, akár az olvasóközönségnek a figyelmét.

Metaadatok, bibliográfiai információk

- Az EKKA-ban sok esetben csak szerény metaadatokkal találkozunk, amelyek naprakész-

ségével és bővülésével kapcsolatban semmi nem derül ki a honlapon.

- A metaadatokat felhasználva már együttműködés kezdődött különböző keresőszolgáltatásokkal (gondoljunk a MOKKA-ra vagy az NDA-ra). Ezeket azonban csak kezdeti lépéseknek lehet tekinteni, még több együttműködést kell kötni és megvalósítani ahhoz, hogy színvonalas szolgáltatásokat vehessen igénybe az olvasóközönség. Jelenleg ugyanis az EKKA nem használja ki legnagyobb előnyét a többi keresőszolgáltatáshoz képest, az anyaországi és az erdélyi magyar könyvtárakkal való kapcsolatait.

SZIKLA

Honlap: <http://www.szikla.net>

E-mail: info@netlib.hu

Fenntartó: NetLib Kft.

Értékelés dátuma: 2007. március 19.

Értékelő: Drótos László

Általános értékelés

A SZIKLA adatbázis, amely ismertetője szerint „az ország egyik legnagyobb bibliográfiai leírás gyűjteménye”, a *NetLib Kft.* integrált könyvtári rendszerét használó intézmények – jellemzően iskolai és közgyűjteményi könyvtárak – közös katalógusa. A *Szinkronizált Központi Lelőhely Adatbázis* név kezdőbetűiből alkotott mozaikszó olyan szolgáltatást takar, amely a tagkönyvtárak katalógusaiból szinkronizálás (vagyis a duplikátumok kiszűrése, és a legjobb bibliográfiai leírás kiválasztása) után lehetővé teszi a keresett kiadvány lelőhelyének meghatározását, sőt az erre jogosult könyvtárosok azonnal könyvtárközi kölcsönzést is kérhetnek, illetve áttölthetik a bibliográfiai rekordot saját rendszerükbe. Az adatbázis a könyvek mellett egyéb dokumentumtípusokat (pl. CD-ROM, videó), valamint analitikus tételeket (pl. cikkeket, tanulmányokat) is tartalmaz. A keresés szűkíthető a könyvtárak földrajzi elhelyezkedése, illetve típusa alapján. Az adattár nagysága és a kiskönyvtárakban lapuló régebbi, a nagyobb gyűjtemények által már kiselejtett, vagy soha be nem szerzett dokumentumok miatt, valamint azért, mert a tagkönyvtárak többségének nincs saját OPAC-ja, ez a közös katalógus a könyvtári szakembereknek és a könyvtárhhasználóknak egyaránt hasznos lehet. Kár, hogy az utóbbiak kevés segítséget kapnak a kereséshez, az előbbieknél pedig nem nyújt elég lehető-

séget a kereső űrlap: összetettebb kérdések nem állíthatók össze vele.

A teszteléskor talált három komolyabb hiányosság a következő:

1. Nincs ismertető a speciális kereső működéséről (esetleg mintapéldákkal), így a rendszer lehetőségeit az átlagfelhasználók nem tudják kihasználni.
2. Mivel a sokféle forrásból származó adatok több szempontból sem egységesek, a keresést jelentősen megkönnyítené legalább egy személynév- és egy tárgyszóindex, ahol a különböző névalakok és tartalmi besorolások megnevezhetők.
3. A hiányos bibliográfiai (pl. megjelenési adatokat nem tartalmazó) rekordok mellett a leőhelyadatot nélkülöző tételek okoznak még bosszúságot. Ilyenkor szükség lenne legalább valamilyen tájékoztatásra arról, hogy miért nem lehet megrendelni a megtalált dokumentumot egyik tagkönyvtárból sem.

Összefoglalva: A SZIKLA a többi nagy közös katalógusok tartalmához képest egy eléggé eltérő állományhalmazt tesz kereshetővé: a kis és közepes iskolai, illetve közkönyvtárak gyűjteményeit; a leőhely-információk mellett megoldja az online könyvtárközi dokumentumrendelést is. Működését a jelenleginél jobban dokumentálva: segítő szövegekkel és tanácsokkal ellátva, valamint a kereső űrlapot néhány többletfunkcióval kiegészítve még hasznosabban tudná szolgálni ezeknek a könyvtáraknak a dolgozóit és olvasóit.

Részletes értékelés

Felület, használhatóság, segítség

- A SZIKLA a NetLib honlapjába épül bele, az oldalak külalakja egyszerű, könnyen áttekinthető, és gyorsan letöltődnek. A gyorskereső a kezdőlapról és minden oldalról elérhető, a részletes keresési lehetőségek pedig a mellette levő apró betűs „Speciális keresés”-re kattintva egy külön űrlapon jelennek meg. A rendszer ismertetőjéhez az ugyancsak itt található „Mi a SZIKLA?” felirat vezet. Az adatok forrásáról a „Szolgáltatások” menüpont alatt olvashatunk egy néhány betűhibát („munkatársai”, „Karbantartás”) is tartalmazó tájékoztatót, és még a „Termékek” alatt is van néhány (elavultnak tűnő) adat a SZIKLA méreteiről.
- A keresők használatáról mindössze annyit árul el a tájékoztató, hogy a gyorskeresőnél ÉS kapcsolatban vannak a beírt szavak, és bármelyik

adatmezőben előfordulhatnak, a részletes keresésnél pedig lehetőségünk van könyvtárakra vagy csoportjaikra szűkíteni, valamint egyéb szempontok szerint is kereshetünk. Ez sajnos a laikus felhasználóknak kevés, mert bár az űrlap nem bonyolult, de van néhány olyan tulajdonsága, amely sűgő hiányában csak kitaró és módszeres próbálgatással deríthető ki.

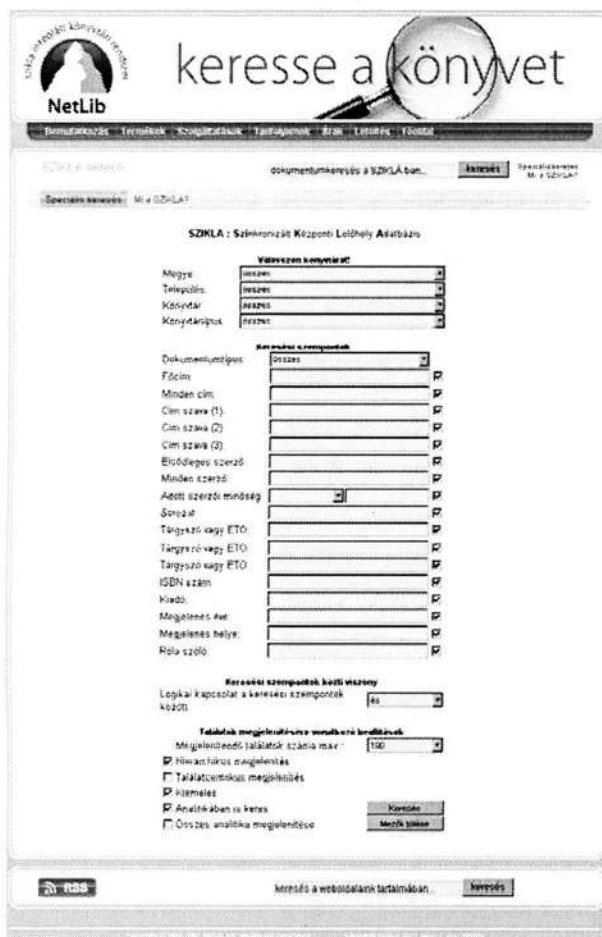
- Hiányzik valamilyen információ arról, hogy mikor frissült utoljára az adatbázis, vagy legalább hogy milyen módszerrel és gyakorisággal történik a leőhelyadatok aktualizálása. A használatáról, vagyis a keresések számáról sincsenek statisztikai adatok, csak egy számláló van az oldalak alján, amely a honlap teljes forgalmát méri (ez az értékeléskor éppen félmilliót mutatott 2003 novemberében óta).
- A kapcsolatteremtéshez, visszajelzéshez szükséges címek kicsit el vannak dugva a „Bemutatók/Ügyfélszolgálat” menüpontok alatt.
- Idegen nyelvű felület nincs, de a szolgáltatás jellege ezt nem is igényli. Akadálymentes változat sincs, ám a gyorskereső akár egy karakteres böngészővel is használható. A speciális keresés űrlapja viszont a beágyazott keret (*inline frame*) miatt lynx-szel nem jelenik meg. Ez a technika egyébként egyes grafikus böngészőknek is gondot okoz.
- Nem a SZIKLA adatbázisához ugyan, de a honlaphoz RSS szolgáltatás is tartozik, értelmes magyarázattal az RSS hasznáról és használatáról; kár hogy a hírfelügyelés beállítására szolgáló ikonra kattintva csak egy 404-es hibaüzenet jelenik meg.

Kereső funkciók

- Keresni egy gyorskereső és egy speciális űrlappal lehet. Előbbi mindössze egyetlen sor, és minden mezőben keres, ráadásul automatikus csonkolással jobbról, tehát érdemes a dokumentumról minél több ismert adatot beírni, különben nagyon sok találatunk lesz. Úgy tűnik, hogy a rendszerben nincsenek tiltott szavak, akár egyetlen „a” betűre is rákereshetünk (bár érdekes módon ilyenkor „csak” 642 489 találat van, miközben a tájékoztató szerint a SZIKLA egymilliónál több különböző rekordot tartalmaz). A túlterheléstől a gyorskeresőbe beépített 200 tételes találati korlát véd meg, ennél többet nem tudunk egyszerre kilistázni, és lapozási lehetőség sincs. A túl sok találatot adó keresőkérdések pontosítását segíti az a jó megoldás, hogy a gyorskereső mezője ott marad a találati lista tetején, így nem kell újragépelnünk a már egyszer beírt szavakat.

- A keresésnél a kis- és nagybetűs írásmód nem számít, az ékezetek viszont igen. Arról nincs tájékoztatás, hogy a nem magyar karakterek kezelése hogyan történik a rendszerben, de a próbák alapján úgy tűnik, hogy a nyugat-európai betűk magyar megfelelőikre vannak átírva. Ugyanakkor ez az átírás nem következetes, és böngészhető indexek sincsenek, ezért például *Molière* nevét *molire* és *moliere* formában is érdemes beírni, hogy minden találatot megkapjunk.
- A speciális, vagyis részletes kereső űrlapja (8. ábra) egy belső keretben jelenik meg. Ezt sajnos az *Opera böngésző* elrontja, az „ISBN” és a „Megjelenés éve” mezőknél egy-egy vízszintes skálát tesz ki beviteli mező helyett. A *Firefox* pedig az 50 tételnél hosszabb találati listák megjelenítésekor kerül bajba, szintén az *IFRAME*-es megoldás miatt. A 6.0-s Internet Explorerrel nem voltak megjelenítési problémák. Az űrlap egyszerű beviteli mezőkből és lenyitható menükből áll. A „Keresés” és a „Mezők törlése” gomb nagyon közel van egymás alatt, így könnyen eltéveszthetők.

- Az űrlap felső részén a bennünket érdeklő könyvtárak csoportját állíthatjuk be, de a lenyíló menük függetlenek egymástól, tehát például a megye kiválasztásával nem szűkül a települések választéka, vagy a típus beállításával a könyvtárak köre, így nem létező kombinációkat is beállíthatunk (pl. a *Pest megye+Budapest valamelyik kerülete* beállítás a továbbiakban bármilyen keresésre nulla találatot ad, mert a főváros nincs a megyéhez rendelve). Ez a megoldás így sajnos arra sem alkalmas, hogy könnyen megnézhető legyen például az, hogy Baranya megyéből milyen iskolai könyvtárak vannak a rendszerben.
- A könyvtárak után a következő szűkítési lehetőség a dokumentumtípus, ahol kilencféle menüpont van az „összes” mellett: könyv, atlasz, CD-ROM, videó, hang, kotta, térkép, folyóirat és cikk. Ezután a főcímben, illetve valamennyi címben való keresésre szolgáló mezők következnek, amelyeknél csak a cím elejére történik a mintaillesztés. A címek belsejében levő szavakra három külön mezővel tudunk keresni. A jobbról való automatikus csonkolás mindenhol érvényben van. A szerzők és a szintén szerzőnek nevezett közreműködők keresése elég furcsán működik, feltehetően szintén a csonkolás miatt. A „mann” kérdésre ugyanis mindössze 7 találat van, azok is mind *Manninger Gusztáv* könyvei. Csak a „mann, thomas” formában beírt szerzői név listázza ki *Thomas Mann* könyveit. Emiatt is nagyon hiányzik a böngészési lehetőség, mert nem minden külföldi szerző keresztnévét ismeri az érdeklődő olvasó. Van továbbá tárgyszó és ETO szerinti keresőmező (ezek ismeretét is feltételezik a kereső készítői, mert ezekhez sincs tezaurusz, illetve ETO táblázat), de kereshetünk még kiadóra, megjelenési helyre és évre is. Utóbbinál kellemetlen korlát, hogy csak egyetlen évszámot írhatunk be, intervallumot nem. A dokumentum nyelvére nem tudunk keresni, ami szintén érthetetlen mulasztás.
- Mindegyik beviteli mező mellett van egy kipipált négyzet, de ennek szerepéről semmilyen felirat nem tájékoztat. A tesztelés alapján úgy tűnik, hogy ha kikapcsoljuk valamelyik pipát, akkor az abba a sorba beírt szavakat a teljes mezőtartalommal veti össze a rendszer, vagyis a főcímben a „három testőr” keresőkérdésre ilyenkor csak a *Dumas*-regény és hasonló című adaptációi jelennek meg, de „A három testőr Afrikában” már nem. Ezzel valamennyire csökkenthetők az automatikus csonkolás kellemetlen mellékhatásai. Ha például a babtermesztésről keresünk irodalmat, akkor miután beírtuk a „bab”-ot az egyik *Cím szava*: sorba, érdemes kikapcsolni a mellet-

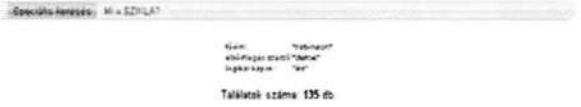
8. ábra A speciális keresés űrlapja

te levő kipipált négyzetet, hogy elkerüljük a „babanivelés”, „Babylon”, „Babits” stb. címszavakat tartalmazó könyveket. Ugyanez ajánlott bizonyos esetekben a tárgyszó vagy az ETO szerinti keresésnél is.

- Az egyes mezők között egyszerre csak egyféle logikai kapcsolat állítható be: ÉS illetve VAGY, úgyhogy nem tudunk egyidejűleg több szinonim tárgyszóra keresni, és ezek halmazát például év vagy szerző szerint szűkíteni.
- Rendelkezésre áll viszont néhány további – és a sűgő hiánya miatt a laikusoknak valószínűleg rejtélyes nevű – opció, amely részben már a találatok megjelenítésére, részben még a keresés módjára vonatkozik: A „Hierarchikus megjelenítés” az alapbeállítás, ami azt jelenti, hogy a találati listában előbb a fődokumentum jelenik meg, és ha van, akkor alatta az analitikus tétel. A „Találatcentrikus megjelenítés” ennek a fordítottja: elől van az „AN:”-nel jelölt cikk vagy tanulmány, majd alatta az azt tartalmazó folyóirat vagy kötet, egy „IN:” rövidítés után. (Ezekről a rövidítésekről sincs egyébként magyarázat a nem szakemberek számára, mint ahogy az „analitika” szó jelentéséről sem.) Azt is egy kipipálható négyzettel állíthatjuk be, hogy az analitikus rekordokra kiterjedjen-e egyáltalán a keresés, akár csak azt, hogy ezeknél a dokumentumoknál a találati listában csak a keresett szót tartalmazó tétel, vagy a teljes tartalomjegyzék megjelenjen. Utóbbi hasznos többletszolgáltatása a rendszernek, bár a tapasztalatok szerint nem minden tartalomjegyzékben van oldalszám, ami megnehezíti a másolatrendelést.

Találatok

- Kellemes meglepetés, hogy az OPAC-okban szokásos 5-10-20 tétel helyett a SZIKLA-tól akár 1000 tételes találati listát is kérhetünk – és ezt 1-2 másodperc alatt le is kereshetünk, és megjeleníti (szélessávú kapcsolat esetén). A nem túl kifinomult keresőfelület miatt időnként szükség is lehet ilyen nagyobb halmazok áttekintésére. Mivel lapozási lehetőség nincs, valamennyi tétel egy oldalon jelenik meg, de így legalább könnyen kereshetünk köztük a böngésző belső keresőfunkcióját használva. Az is jó, hogy a találatok tényleges száma mellett a keresőkérdést is kiírja a lista felett, így ellenőrizhetjük, hogy pontosan hogyan is értelmezte a kitöltött űrlapot a program (9. ábra).
- A találatok rendezési elve nem világos, de az biztos, hogy semmilyen szempont szerint történik, és nincs is semmilyen opció arra, hogy változtassunk a sorrendjükön.

Defoe, Daniel
Robinson Crusoe / Regény / **Robinson Crusoe** / Daniel Defoe, fordította Vajda Endre — [Szertendés] Interpopulart, 1995
 — 174 p., 20 cm. — (Preparat könyvek, ISBN 963 216 888 1, 43) GYűjtemény: 433
 eredeti cím **Robinson Crusoe** - A börtönből elmenekült angol felfedező
 ISBN 96321620500 Kötet: 30.- Ft
 ISSN 114945 11
 M.: Vajda Endre (1914.) (fordította)
Lelőhely:

Defoe, Daniel
Robinson Crusoe / **Robinson Crusoe** / The life and strange surprising adventures of **Robinson Crusoe** of York, mariner / Daniel Defoe, And Vajda Endre, angolulról fordította Takács Ferenc. — [Budapest]: Akadém. Kiadó, 1996, 1996, 1996 — 195, [2] p., 20 cm. — (Talentum kiadványok, ISSN 217-6521)
 eredeti cím **Robinson Crusoe** - mariner / The life and strange surprising adventures of **Robinson Crusoe** of York, mariner / Defoe
 ISBN 9628450507 Kötet: 200.- Ft
 ISSN 314945 11
 M.: Vajda Endre (1914-1997) (fordította) — Takács Ferenc (fordította)

9. ábra A találati lista eleje

- A keresett szavakat a program átszínezi a találati listában (ha a kereső űrlapon bekapcsolt állapotban van a „Kiemelés” opció), de – néhány más rendszerhez hasonlóan – ez utólagos színezés, vagyis nemcsak a kereséskor valóban illeszkedett szavak lesznek kiemelve, hanem minden, ami a találati listában még előfordul (pl. a „férfi és nő” kérdésre a gyorskereső által adott találatokban bepirosodnak betűcsoportok „Ranschburg Jenő” nevében, vagy az „elbeszélések” műfaji megjelölésben is).
- A listához nincs nyomtatási nézet, és a belső keret miatt elmenteni sem lehet rendesen a böngészőből, így a találatok csak vágólap használatával másolhatók be egy szövegszerkesztőbe, ha szeretnénk megőrizni vagy gazdaságosan nyomtatni őket.
- A bibliográfiai adatok mellett mindig van egy „Lelőhelyek” feliratú gomb, amelyre kattintva megjelenik azoknak a könyvtáraknak a listája, amelyek állományában megvan a keresett könyv (10. ábra). A könyvtárak nevére kattintva egy új ablakban vagy az alapadatok (postacím, telefon, e-mail, nyitva tartás) jelennek meg, vagy – ha van neki – a könyvtár honlapja, nyilván abból a praktikus megfontolásból, hogy ott valószínűleg frissebbek az adatok, mint a SZIKLA-ban. (Időnként viszont „Nincs lelőhely találat!” üzenetet kapunk a „Lelőhelyek” gomb megnyomása után, ami elég meglepő, mert a tájékoztató szerint az adatbázis a tagkönyvtárak állományát tartalmazza, így legalább egy lelőhelynek mindig kellene lennie.) A könyvtárak neve mellett egyébként még a könyvtárközi kölcsönzéshez szükséges gomb is megjelenik, de ezt – elvileg – csak azonosító kóddal rendelkező könyvtárosok vehetik igénybe. Ennek ellenére a kód beütése nélkül is megjelenik a megrendelő űrlap, sőt a „Küldés”

gombbal a kérés (látszólag?) szabályosan el is megy, a rendszer nyugtázza (11. ábra). Mivel erről a funkcióról sincs tájékoztató, az olvasók feltehetően csalódnak, amikor hiába várják a megrendelt könyvet.

Speciális keresés: NI a SZIKLA?	
Budapest V.: Budapesti Ward Mária Általános Iskola	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Celldömöki: Celldömöki Műszaki Szakközépiskola és Szakiskola	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Csurgó: Csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Kiskunhalas: Kiskunhalasi Református Egyházközség Thöry József Könyvtára	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Mezőtúr: Szegedi Kis István Református Gimnázium, Szakközépiskola és Koll.	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Szombathely: Gothard Jenő Ált. Isk.	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Budapest XXI.: Csepeli Munkásethion Alapítvány Könyvtára	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Baja: Eotvös József Főiskola Gyakorló Általános Iskolája	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Gödöllő: Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Beszterétek: ÁMK Dr. Berze Nagy János Általános Iskola	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Mosonmagyaróvár: Kossuth Lajos Gimnázium	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Jászszentlászló: Községi Önkormányzat Könyvtára	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Abony: Művelődési Ház és Könyvtár	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Báckevé: Skarica Máté Városi Könyvtár	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Pápa: Petőfi Sándor Gimnázium és Szakközépiskola	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Budapest I.: Hunfalvy János Főv. Gyak., Kéttannyelvű Külfel., Kozgazsá. Szki	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés
Étvek: "Magyar-kút" ÁMK	Azonosítóm: ☐ Kölcsönzés

10. ábra Egy könyv lelőhelyeinek listája

Könyvtárközi kölcsönzés	
Címzett:	Eötvös Károly Városi Könyvtár (8640 Fonyód, S
Az igényelt dokumentum adatai	
Dokumentum címe:	Férfi és nő
Dokumentum szerzője:	Fromm, Erich
Egyéb információ(k):	
A kölcsönzéssel kapcsolatos adatok	
Esedékesség:	
Kölcsönzési idő:	60 nap
Lebonyolítás:	postai utánvét
Megjegyzés:	
A kérvényező adatai	
Név:	
Cím:	
Telefon:	
E-mail:	
Ügyművelet:	Köszönettel:
<input type="button" value="Küldés"/> <input type="button" value="Alapállapot"/>	

11. ábra A könyvtárközi kölcsönzés űrlapja

Tartalom, minőség

• Az adatbázis méretéről eltérő adatok olvashatók: a SZIKLA saját ismertetőjében 220 könyvtár 11 millió rekordjáról írnak, amelyekből szinkronizálás után 1,2 millió különböző rekord (ebből 400 ezer analitikus tétel) maradt. A NetLib termékeit bemutató oldal viszont 110 könyvtár 8 millió dokumentumáról beszél, s ez 1,7 millió különböző bibliográfiai leírást jelent.

- A tájékoztatók arról is írnak, hogy a bibliográfiai leírások az OSZK által kéthetente kiadott *Magyar Nemzeti Bibliográfia Adatbázisából* származnak, de ennek hiányai és késedelmessége miatt 2007-től kezdve a *Könyvtárellátó Közhasznú Társaság (KELLÓ)* új könyvekről készített leírásait is felhasználják. A régi rekordok között mindazonáltal bőven lehet találni nagyon hiányosakat, amelyeket talán még valamilyen *Commode* számítógépen rögzíthettek annak idején egy kis iskolai könyvtárban (pl. csak ennyi: „Robinson / D. Defoe”).
- A cég termékeit ismertető oldal szerint az MNB és a KELLÓ adatbázisa mellett a SZIKLA tagkönyvtárak egy gondosan tárgyszavazott tananyagadatbázist, egy névváltozat-adatbázist, és egy tárgyszó-ETO kapcsolati adatbázist is használhatnak az állományuk katalógizálásakor. Jó volna ezeket a nyilvános közös katalógusba is beépíteni, mert ezzel a visszakeresést is jelentősen segítenék.
- A sokféle forrásból származó, nagyon különböző minőségű bibliográfiai leírások között érthető módon elég gyakori a gépelési hiba, ezek hatását esetleg egy „fuzzy”, vagyis 1-2 betűnyi eltérést megengedő keresési opcióval lehetne enyhíteni (ami egyben megoldaná a nem magyar karakterek eltérő átírásából származó problémát is: pl. „Čapek” és „Capek” egyaránt nagy számban előfordul).
- Az adatbázis frissességére vonatkozó tájékoztató híján csak ez a keresési eredmény árul el valamit: március 19-én még csak 6 db 2007-es kiadású dokumentum volt benne.

Beérkezett: 2007. III. 21-én.

Drótos László

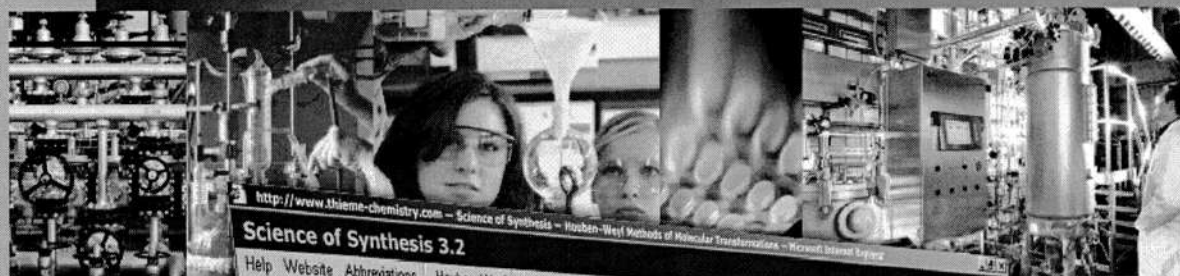
az Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtár Osztályán főkönyvtáros. A Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület elnökségi tagja. E-mail: mekd1@iif.hu

Somogyi Tamás

a Nemzeti Digitális Adattár informatikusa, közbeszerzési pályázatok bírálója. E-mail: somogyit@freemail.hu

Science of Synthesis

http://www.thieme-chemistry.com - Science of Synthesis - Houben-Weyl Methods of Molecular Transformation - Microsoft Internet Explorer

Science of Synthesis 3.2

Help Website Abbreviations Houben-Weyl Logout

Table of Contents

Science of Synthesis

- Vol. 1: Compounds with Transition Metals
- Organometallics
 - Organometallic Complexes of Ni
 - Nickel Complexes of 1,3-Diene
 - Nickel-Allyl Complexes
 - Synthesis
 - Oxidative Addition of NiCl₂
 - Addition of Allylmagnesium
 - Oxidative Addition of NiCl₂
 - Oxidative Cyclization of Ni
 - Applications
 - Nickel-Alkyne Complexes
 - Nickel-Alkene Complexes
 - Organometallic Complexes of Pt
 - Organometallic Complexes of Pd
 - Organometallic Complexes of Co
 - Organometallic Complexes of Rh
 - Organometallic Complexes of Ir
 - Organometallic Complexes of Ru
 - Organometallic Complexes of Os
 - Organometallic Complexes of Ir
 - Organometallic Complexes of Os
 - Vol. 2: Compounds of Groups 7-3
 - Groups 12 & 11
 - Group 11 (I)
 - Group 12 (II)
 - Group 13 (III)
 - Group 14 (IV)
 - Group 15 (VA)
 - Group 16 (VIA)
 - Group 17 (VIIA)
 - Group 18 (VIIIA)
 - Group 1 (I)
 - Group 2 (II)
 - Group 3 (III)
 - Group 4 (IV)
 - Group 5 (VA)
 - Group 6 (VIA)
 - Group 7 (VIIA)
 - Group 8 (VIIIA)
 - Group 9 (IIIB)
 - Group 10 (IIIB)
 - Group 11 (IIIB)
 - Group 12 (IIIB)
 - Group 13 (IIIB)
 - Group 14 (IIIB)
 - Group 15 (IIIB)
 - Group 16 (IIIB)
 - Group 17 (IIIB)
 - Group 18 (IIIB)

n-Allyl complexes are commonly invoked as intermediates in the reactions of η^3 -allyl-nickel complexes. A nickel(II) complex possesses both a conjugated diene ligand and another η^3 -allyl ligand, an oxidative cyclization may occur to form a η^5 -allyl ligand within a nickel(II) metallacycle. Much of the [4+4]- and [4+2]-cycloaddition chemistry described for η^5 -diene complexes probably involves the intermediary of nickel metallacycles that possess a η^3 -allyl ligand. Oxidative cyclizations of this type are also useful in the stoichiometric preparation of nickel- η^3 -allyl complexes. The spectator ligand properties play a significant role in determining the position of the equilibrium for oxidative cyclization-reductive cleavage processes (Scheme 15).¹⁴⁷

Scheme 15 Ligand Dependence in the Formation of η^5 -Allyl Complexes by Oxidative Cyclization

CCOC(=O)C=CC=C + Ni(cod)2 + Ph3P >> CCOC(=O)C=CC=C[Ni]1C=CC=C1 + PPh3
 2

CCOC(=O)C=CC=C + Ni(cod)2 + bipy >> CCOC(=O)C=CC=C[Ni]1C=CC=C1 + bipy
 2

References

[147] Buch, R. M.; Schrödl, G.; Strydom, K.; Binger, P. *J. Organomet. Chem.*, 1989, 347, 591.

Related Information in Houben-Weyl:

- Houben-Weyl, (1996); 18-1 p.93.
- Houben-Weyl, (1994); 13/9a p.255.

Science of Synthesis, Volume 12
Copyright © 2006 by Georg Thieme Verlag KG. All rights reserved.
DOI: 10.1055/stm-2006-11-0079

Now compatible with Mac OS X

The Electronic Version
Organic and organometallic
synthetic methods
critically evaluated by experts

Contact:
eproducts@thieme.de

 Thieme Chemistry